

Rossinyol de Dalt

Castell de l'Areny

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: A la Clusa, a la zona oest.
Emplaçament: Accés per la pista que porta a la Clusa des de la ctra de Castell, a uns 4,40 km trobem el trencall.
Alçada: 1317

Coordenades:

Latitud: 42.18251
Longitud: 1.92042
UTM Est (X): 410847
UTM Nord (Y): 4670604

Classificació

Número de fitxa: 08057 - 46
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Medieval Modern Popular
Segle: XIV-XVIII
Estat de conservació: Bo
Protecció: Inexistent
Accés: Difícil
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Privada
Titular: 08056A001000230000WU

Fitxes associades:

[Rossinyol de Baix](#)

Autoria de la fitxa: Sara Simon Vilardaga
Data de registre de la fitxa: dl., 02/03/2015 - 01:00

Descripció

Gran masia de planta rectangular organitzada en alçat en planta baixa, un pis i golfes, amb una coberta de teules a dues vessants amb el carener orientat de nord a sud; és a dir, en paral·lel a la façana principal (oest). En aquesta façana s'observa un tall en el parament del mur, sense cap filada d'unió, probablement com a resultat d'una ampliació de la masia. Al costat mateix se situa l'accés a l'interior format per un gran portal de mig punt amb dovelles força grans que arrenquen d'uns brancals realitzats amb grans carreus ben tallats i escairats. Damunt el portal i a nivell de la primera planta s'organitzen dues finestres d'unes característiques similars, amb brancals de carreus de pedra, llindes monolítiques i ampits motllurats també monolítics. A nivell de les golfes es disposen tres petites finestres amb tots els emmarcaments de fusta. La façana sud disposa de dos eixos verticals d'obertures (finestres a nivells de primera planta i golfes), també amb emmarcaments de fusta, i una petita espitllera a nivell de la planta baixa. La façana est presenta una disposició irregular de les obertures, destacant un balcó ampitador a nivell de la primera planta, amb barana de ferro de barrots verticals i passamà senzill. Al costat meridional d'aquest balcó se situa una finestra amb emmarcaments de pedra, llinda i ampit monolític. A nivell de les golfes presenta quatre petites i senzilles finestres amb tots els emmarcaments de fusta. La façana nord només disposa d'una senzilla finestra a nivell de la primera planta i afronta a una era en la qual es desenvolupa una pallissa força peculiar. Pel que fa a l'interior, els forjats combinen les bigues de tronc de fusta i les de secció rectangular bisellades. A la planta baixa diverses jàsseres descansen damunt pilars de pedra per tal de configurar uns grans espais per les menjadores murals del bestiar. Els paviments, de llates de fusta, està força malmès. A la planta primera es conserva la distribució i elements característics de molts espais, destaca la gran sala a la crugia central amb finestres amb festejadors i una petita fornícula d'una antiga capelleta en un dels murs, a la costat nord de la sala hi ha l'espai destinat a cuina i llar de foc, a un costat una gran fornícula rebaixada al mur on hi ha una pica de pedra tallada i al seu costat un rentamans format per un petit dipòsit de pedra per l'aigua encastat en el mur, i a l'altre costat, la llar de foc a terra amb una cendrera encastada al mur. A l'estança del l'extrem nord-est hi ha l'espai del pastador amb el forn de pa, hi trobem la boca del forn de pa cegada, es emmarcada en grans carreus ben tallats i polits amb llosa a l'ampit, i al costat l'estructura amb els fogons. A l'exterior, al nord de la casa hi ha la gran pallissa, una estructura uniforme però compartida entre les dues masies de Rossinyol, la meitat de llevant correspon Rossinyol de Dalt. Es tracta d'una estructura de planta rectangular amb un tancament de murs de pedra conformats per un paredat comú situats en la façana nord, est i oest. La façana sud resta oberta, amb uns pilars de pedra que suporten una estructura de bigues de fusta que subdivideix l'espai interior en tres nivells. Esta coberta per una teulada d'una sola vessant amb un ràfec format per un vessant poc pronunciat, amb el carener orientat en paral·lel a l'eix longitudinal de la pallissa, és a dir d'est a oest.

Observacions:

Rossinyol està format per dues masies, Rossinyol de Dalt i Rossinyol de Baix, aquestes dues estan situades a tocar una de l'altra, aquestes comparteixen a més l'estructura del paller, construcció formada per un mateix edifici però que és una meitat de cada propietat.

L'estructura arquitectònica de la casa de Rossinyol de Dalt mostra una construcció bastida en més d'una fase cronològica, ocupant un ventall cronològic pel conjunt que va des del període baix-medieval, passant pel segle XVI i XVII-XVIII.

En origen la masia Rossinyol era denominada Comas, de fet és el nom que es manté fins entrat el segle XVIII, durant el qual encara sovint s'indiquen les dues denominacions. En època medieval i renaixentista les dues masies són diferenciades com a Comas Sobiranes per Rossinyol de Dalt i Comas Jussanes, per Rossinyol de Baix. No tenim informació de quan i com es divideix la propietat, ja que sembla ser que en origen devia ser una mateixa finca, però ja al segle XVII trobem alguna referència que ens porta a pensar que en aquell període ja són dues finques diferenciades.

Les masies de Rossinyol compten amb altres elements exteriors també propis dels masos, interessants i destacables, com són abeuradors realitzats en troncs, murs de pedra seca de contenció de l'era i d'algunes feixes, la font situada a uns metres cap a ponent, etc.

Història

Les primeres notícies documentals són del segle XIV, en data de setembre de 1346 trobem que Pere de Comas Subiranas fa confessió a l'abat de la Portella, pel mas Comas Subiranas de la parròquia de Sant Romà de la Clusa pel qual li és home propi llargament. Poc després, del maig de 1347, consta una època feta per Pere Baladret a l'abat de la Portella, per haver rebut tot el preu per el qual li havia comprat les Comas Subiranes, de la parròquia de Sant Romà de la Clusa. Del 1397 data l'establiment que fa l'abat de la Portella, degut a que molts masos són despoblats i amenacen ruïna, raó per la qual estableix a Bernat de la Tor de la parròquia de Sant Romà de la Clusa, el mas de les Comas Subiranes i el mas Bellsolà, de la dita parròquia de la Clusa, a canvi Bernat té l'obligació de fer la coberta dels masos (o d'un cambres o dues cases) en el termini de tres anys sota pena de cent sous de moneda de Barcelona de tern, també disposa de nou anys per escollir hereu que ha de residir en un dels dos masos, el qual serà home propi, quití, soliu, natural i de remença de l'abat i del monestir. (BOLÓS:2009)

En els fogatges del segle XV i XVI no consta cap referència que puguem vincular directament al mas Comas.

En un capbreu del monestir de Sant Pere de la Portella (ACA) del 1609, Pere Eres, pagès de Gardilans, confessa i confirma a l'Abat de la Portella les propietats i els imports a pagar al monestir pels masos de les Heres, Comes Sobiranes, Bellsolà, Serra, Vels i les Tres, Salga i Mas Hoan, a més del delme i primícia pel camp de St. Pere i de les terres del Salga. Confirmació que es repetirà en capbreus posteriors del segle XVII.

En el Capbreu de Sant Pere de la Portella datat entre 1663-1667, trobem que la Comunitat de Preveres de Berga, confessa tenir en alou de l'abadia el mas Comas Subiranas de Sant Romà de la Clusa, i n'aporta les afrontacions, el qual diu que posseïa a carta de gràcia i tenia el dret la casa de les Eres o Comellas de Gardilans. (Confessions de 1633, 1677, 1696, 1709, 1772 i 1609) (Diplomatari: pg. 733). En la confessió feta per la comunitat de preveres s'esmenten les afrontacions del mas de les quals es diu a orient amb terres de Picas i amb el Serrat Negre, a migdia amb la Coma d'en Martinell, a ponent amb terres del Mas Despades i dels emprius de la dita Clus, i a cara amb terres den Llumà i de la Batllia de Malanyeu, ítem un molí ab sas terres en Vilada dins lo mas serra. És probable doncs, que en aquest moment el mas Comas Jussanes (posteriorment, Rossinyol de Baix) estigui ja en mans de la família Picas?

Dels diversos documents cadastrals conservats a l'Arxiu Municipal, el més antic és de 1716, el qual es denomina "Repartiment del Catastro del Lloch de Castell del Areny y Sant Romà per lo any 1716", en la relació a Rossinyol consta la referència "Lo Mas Comas que poseheix Bernat Rusinyol". En el següent cadastre, consta que és propietari del mas Bernat Comas, el qual és habitant de la Nou i des d'allí cultiva el mas, i sols manté en a la casa un mosso; hi ha registre del que paga per les terres, per la casa i pel mosso, però també s'hi esmenta que el seu personal i bestiar paga al terme de la Nou. (AMCA, caixa 180)

Sembla ser que a finals dels anys setanta del segle XVIII, Tomàs Comelles, descendent dels Eres de Gardilans que havien tingut el mas Comes Sobiranes, tenien la possibilitat de recuperar el mas, el qual havia estat venut a carta de gràcia pels seus avantpassats feia més de cent anys. (RUMBO, SOCA: 2002)

En el llibre "Registro de las casas de campo de cada distrito y los aforados de guerra. N°63. 1856 n° 32" (ACBR), en l'apartat de Castell de l'Areny hi ha referència de la masia Rossinyol de Dalt, en la que hi consta José Portell.

En una relació d'habitants de Castell de l'Areny datada a 14 de gener de 1898 consta que a Rossinyol de Dalt, identificada amb el número 111, hi vivien set persones.

Bibliografia

BOLÓS, Jordi (2009). Diplomataris del monestir de Sant Pere de la Portella. Fundació Noguera (Diplomataris; 47), Barcelona.

RUMBO, A., SOCA, I. (2002) Inventari del Patrimoni Cultural de Vilada. Memòria tècnica. Diputació de Barcelona.

TORRES, C.A.(1905) . "Itinerari per les Valls Altes del Llobregat. Berguedà", p. 167, Barcelona.

